

Foaia Diecezană

Organul oficial al eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului:	APARE DUMINECA	Prețul inserțiunilor
Parohiile cl. I. și II. pe un an 400 Lei Parohiile cl. III. și subclasă „ 300 Lei Un număr 5 Lei Pentru străinătate pe un an . . 500 Lei	Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”. Iar banii pentru abonamente și inserțiuni se trimit administrațiunii „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș	Pentru publicațiuni oficiloase, concursuri edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei

Pe urmele hoardelor hulitoare de Dumnezeu.

Reveniți acasă din Moldova dela Nistru, căreia i-am dus dragostea noastră frățească și mângăierea credinței în Dumnezeuul părinților, cugetul nostru stăruie încă acolo departe peste Prut, în satele cari nu s'au desmeticit încă din jalea chinuitoare a dispariției celor deportați sau uciși mișelește în miez de noapte; în orașele prefăcute în scrum de turbarea asiatică a comuniștilor și a uneltelor lor iudaice; la crucile din margini de drumuri cu cască ostășească deasupra lor, cari vorbesc trecătorului cu graiu dârz și neînduplecat despre sângeroasa epopee războinică ce a fulgerat acolo pentru biruința din nou a numelui lui Hristos peste Țara Basarabilor și Mușatinilor. Peste acel pământ sfânt în care deasupra înălțătoarelor mărturii ale trecutului întâlnite pretutindeni în falnicele cetăți dela Nistru, ale lui Alexandru Vodă cel bun și mai ales ale Marelui Voevod Ștefan s'a împletit acum durerea, roditoare de nouă zidire, a băștinașilor chinuți pentru credința în Mântuitorul și creștineasca orânduire a vieții, cu aceea a fraților veniți din toate colțurile libere ale pământului românesc, ca să moară aci pentru desrobirea lor.

Basarabia începe acum o viață nouă, la a cărei zămislire a fost de față cu frățească dăruire de sine Biserica dreptmăritoare a lui Șaguna, ortodoxia de dincoace de Carpați, cunoscutoare și ea a vreacurilor de obidă și restriște sub stăpânire și mentalitate străină.

Din fericire, lucrul nostru misionar dincoace de Nistru a fost mult mai ușor de cum ni-l închipuiam de acasă, părăginirea Bisericii fiind abia la începutul ei. Dârza rezistență pravoslavnică a basarabenilor și solidaritatea

ce a existat în deosebi în satele moldovenesti*) au făcut front puternic împotriva bolșevicilor fără Dumnezeu și fără suflet, ceace a împiedecat — cel puțin în această perioadă de incubajie — ca virusul comunist să-și îndeplinească complet nefasta lui acțiune.

Cât de mari au fost însă jertfele aduse pentru aceasta, de aceia cari au rămas acolo, pentru a se uni în suferință cu mulțimea legată de glia strămoșilor, se va înțelege în parte din expunerea sumară a diabolicelor mijloace prin cari s'a încercat împiedecarea manifestărilor vieții creștine în provincia răpită în Iunie 1940, deși teoretic constituția sovietică admitea libertatea: conștiinței practice și culturale.

Impozite cari întrec orice limită a normalului au fost puse pe sfintele locașuri și pe acei cari se îndărătniceau de a mai sluji în ele pentru preamărirea lui Hristos. Casele parohiale au fost evacuate pretutindeni, pentru a se face în ele școală comunistă sau club al celor fără Dumnezeu. Credincioșii nu aveau voie să contribuie cu nimic la susținerea materială a bisericilor și în deosebi la strângerea fondurilor pentru achitarea impozitelor. De sigur că această opreliște nu a zădărnicit complet adunarea banilor, dar a avut ca urmare multe citări la procuror și amenințări cu deportarea.

În multe locuri glasul clopotelor a trebuit să amuțească; din diferite biserici au fost ridicate icoane și odoare de preț; altele au fost sortite distrugerii prin foc la retragerea hoardelor, dar le-a salvat vigilența credincioșilor; în fine unele au fost mistuite de flăcări parțial sau total.

Dumineca nu mai era — sub stăpânirea bolșevică — zi de odihnă ori de preamărire a Domnului, ci prilej al antichriștilor de a bat-

*) Noi cei din eparhia Caransebeșului am cercetat sudul Basarabiei, unde se găsesc colonizate din timpul stăpânirii țariste numeroase elemente neromânești.

jocuri mai tare Biserica, ordonând preoților să meargă în căraușe tocmai în vremea sfințelor slujbe, sau să împrăștie pietriș pe șosele ori chiar să pască porcii colhozului. Nu rareori agenții comuniști pătrundeau în sfințele altore cu șapca pe cap și țigara în gură, sfidând pe preot și profanând Casa lui Dumnezeu. Dar ca și în vremurile muceniciei de altădată, au fost preoți cari au avut curajul — cu toată amenințarea Siberiei sau a glonțului — să răspundă cum se cuvenia povocătorilor și să-i dea afară de unde nu le era locul. Atitudine care pretindea însă să trăiască cu frica în sân de aci înainte, refugiat prin grădini sau păduri culcându-se îmbrăcat noaptea și cu întreaga familie gata oricând pentru a porni, fără întoarcere cu mașina neagră a G. P. U-ului.

Și cu toate acestea și pe lângă atâtea altele, cari oricâte ar fi spuse nu pot fi decât palide reflexe ale cumplitei și dureroasei realități, în Basarabia robită am avut preoți martiri, cari au iubit mai mult pe Hristos și turma încredințată spre păstorire decât propria lor viață și cari pentru convingerile și actualitatea lor au sfârșit în surghiun unii, împușcați alții, iar alții din pricina torturii morale a gândului că sunt pierduți poate iremediabil ei și Biserica căreia îi slujeau au sfârșit în casa de nebuni. Știm cazuri precise din toate acestea.

Dar nu mai mici au fost și suferințele tuturor celorlalți rămași în iadul comunist, siliți a plăti impozite mai mult decât producea pământul, ori a intra în turma colhozurilor, pentru a fi asimilați vitelor de muncă, a-și lăsa feciorii și fetele să se piardă în desfrâul organizației Comsomolului (tineretului comunist), a renunța la educația propriilor copii, a trăi lipsiți de cele mai elementare binefaceri ale civilizației și libertăți și totuși hotărâți să nuplea de pe pământul lor și să nu-și schimbe felul de viață creștinesc și omenească moștenit din strămoși.

Teroarea, spionajul și denunțările, omorul, jaful, disprețul virtuții și al omeneirii au stăpânit un an Basarabia. Era de ajuns ca cineva să fie bănuț că simpatizează cu România, sau că are sentimente anticomuniste, pentru ca într-o noapte să dispară fără urmă. Cei cu o stare materială bună sau îmbrăcați ceva mai omenește, cei cărora le scriau rudele din țară, cei cari ocupaseră demnități — îndeosebi politice — sub regimul românesc aveau aceeași soartă, ceea ce face ca în fiecare sat să ți se spună că au fost deportate un număr mai mic sau mai mare de familii, în special de intelectuali și gospodari fruntași. Orașele au suferit și din

acest punct de vedere, cași din acela al distrugerilor, mai mult decât satele.

În asemenea împrejurări, numai credința în Dumnezeu și tăria gândului că stăpânirea bolșevică nu poate fi decât provizorie, le-au dat puteri de rezistență basarabenilor și au făcut ca noi să mai putem găsi biserici monumentale, strălucind de râvna binefăcătoare a iubitorilor lor credincioși, în cari ne-am plecat genunchii inimilor împreună cu ei, pentru a mulțumi Dumnezeului nostru că ne-a învrednicit de această nouă înviere a neamului.

Căci intrarea biruitoare a trupelor române a fost pentru basarabeni adevărate Paști, salutându-se pentru bucuria mântuirii cu „Hristos a înviat” și îmbrățișându-se unul pe altul, așa cum se obișnuiește acolo în ziua învierii.

Așa i-am văzut pe frații din Basarabia, acasă la ei după ce a trecut pârjolul și încercările iadului peste dânșii. Am plâns împreună de fericirea revederii și a izbăvirii. Ne-a crescut inima când lângă malurile bătrânului Nistru am săvârșit aceeași slujbă dumnezeiască ca și la noi și am auzit cântându-se răspunsurile liturgice acolo departe tocmai ca în satele noastre.

I-am întrebat despre durerile și necazurile lor din anul cumplitelor încercări și în fiecare sat ni s'a descris în graiu domol moldovenesc același calvar al suferințelor groaznic, înfiorător, de neînțeles pentru mintea sănătoasă. Atât de chinător că oamenii slăbiseră de necontentita zdrobire a nervilor, umblând asemenea unor stafii, cu groaza morții în oase. I-am mângăiat pe cât ne-a stat în putință și i-am îmbărbătat, asigurându-i mai ales de perspectiva liniștită și umană a viitorului sub oblăduirea statului nostru creștinesc, pe acești frați năpăstuiți, cari s'au bucurat de prezența noastră printre ei ca de cea mai de preț solie pe care le-a făcut-o țara-mamă după desrobire. Prin manifestele și cărțile ce le-am împărțit le-am arătat frumusețea zilelor ce vor veni, când setea lor de slovă românească va putea fi potolită integral.

Și am învățat, mai ales, în această misiune să ne cunoaștem unii pe alții, căci noi cei ce am fost acolo, vom ști să prețuim de aci înainte la dreapta ei valoare frumoasa noastră Basarabie, atât de puțin și de greșit cunoscută de restul României. În monotonia preisajului molcom al Bugeacului, am putut proiecta farmecul Bănățului nostru dela șes, mai ales că bogăția rodului nu era cu nimic mai prejos decât a „grânarului României”, după, cum în regiunea dealurilor împădurite ale Hânceștilor și Lăpușnei am recunoscut frumusețea de oriunde a pământului românesc. Sate mari, cu străzi lar-

gi și drepte, curate și bogate, alături de altele mai vechi cu uliți întortochiate și cu aranjamentul și orânduirea caselor asemenea celor din Moldova, dar toate cu oameni primitivi și ospitalieri, ne-au convins că „mănoasa Basarabie“ nu e o expresie de zile mari, ci o realitate din cele mai alese ale binecuvântatului pământ românesc, care a meritat jertfa ce s'a adus odată cu eliberarea ei și pentru siguranța viitorului nostru în acest colț al Europei.

Acum chinurile fraților dintre Prut și Nistru s'au sfârșit. În locul întunerecului a răsărit din nou pentru ei lumina unei vieți omenești și creștine. Basarabia, cu nedesmințita ei dragoste de Hristos a relătrat în patrimoniul național al Românilor, purtând însă urmele batjocurilor celor fără de Dumnezeu și cu lacrimi cari curg încă pe obrazele săbânite de suferințe, căci atâtea familii au fost descompletate sau au dispărut complet în surghiunul de unde cine știe dacă se vor mai întoarce. Răni adânci și dureroase sunt și în dispozitivul economic al vieții sale cari cer neîntârziată vindecare, prin carea nădăjdum să se ajungă la o mai mare înflorire de cum a avut vreodată, cunoscând înțelepciunea și dragostea de neam și de pământurile desrobite a Conducătorului Statului. Pe de asupra tuturor acestora, Basarabia are însă mai ales nevoie de o oblăduire spirituală specială, de un climat de muncă, cinste și ordine exemplară și mai ales de un pronunțat dinamism românesc al tuturor ocârmuitorilor mici și mari ce îi vor conduce destinele în România Nouă, pentru a ajunge astfel aceea ce merită acest mândru și bogat colț de Țară Românească.

Pr. I. Firca.

O inițiativă și un apel.

Un comitet compus din capii instituțiilor publice din orașul nostru a reluat vechea dorință a unor inimoși români, de a eterniza în bronz figura Eroului dela Jiu, Generalul Ion Dragalina.

Până astăzi singură placa de marmoră de pe casa în care s'a născut indică, alături de numirea cazarmei din centrul orașului, legătura puternică dintre bravul fiu și orașul care l-a dăruit neamului în clipe tot așa de critice ca cele de astăzi.

Publicând mai jos apel comitetului pentru ridicarea monumentului, ținem să reproducem și noi din telegrama primită dela cabinetul Domnului Mareșal Ion Antonescu următoarele înflăcărâte cuvinte:

„Domnul Mareșal Antonescu . . . mulțumeste călduros Comitetului pentru această inițiativă patriotică, arată că este zinic preocupat de ridicarea și întregirea frumoasei și harnicii Dvs. provincii“.

Pe lângă opera educativă servită generațiilor ce vin, comitetul are meritul de fi un stegar al idealului nostru de totdeauna: întregirea Banatului!

„Întregirea neamului s'a plămădit din sângele eroilor.

Noi, cei de astăzi, cari ne adăpostim la umbra edificiului național ce s'a creiat și plămădit cu sângele lor, ne descoperim în fața actelor de eroism și de sacrificiu și faptele lor, le încredințăm în inimile noastre ca un îndemn la luptă și de pilda. Și o facem aceasta mai ales astăzi, când reîntregirea hotarelor și desrobirea fiților noștri ne cere din nou obolul de sânge pentru Neam, Țară și Rege.

Orașul Caransebeș, acest vechiu focar de strădanii naționale, a avut mândria să dea Țării pe unul dintre cei mai mari eroi, pe viteazul *General Ion Dragalina*, eroul dela Cerna și Jiu, care în luptă pentru realizarea marelui ideal al unirii tuturor Românilor, a înscris pagini de glorie și a sângerat în fruntea armatelor sale.

Umbra lui — simbol al vitejiei românești — plutește mareu deasupra armatei noastre. Istoria Țării îi duce numele din generație în generație. Sufletul lui plămădit pe plaiurile Banatului, în istorica urbe a Caransebeșului, va trăi pe vecii vecilor în istoria neamului.

„Țara va răsplăti pe viteji, iar numele lor va trăi pe vecii vecilor în istoria neamului“ — așa grăia *General Ion Dragalina* în ordinul său de zi din 11 Octombrie 1916.

Un popor trebuie să-și cinstească eroii, înălțându-le înmuri de laudă și durându-le imaginea de stâncă spre pilda generațiilor viitoare.

Orașul Caransebeș este mândru, că a dat Țării pe cel mai scump și pe cel mai viteaz fiu al lui. El vrea să răsplătească eroismul și jertfa viteazului *General Ion Dragalina*, immortalizând în piatră eroica sa figură, pentru ca pilda acestui mare erou să dăinuască deapururi. Voim ca toată suflarea românească să simtă mândria noastră și să se însuflețească de pilda lui.

Vremurile de astăzi — este adevărat — sunt grele și cu toți simțim povara lor.

Însă, cu toată vitregia vremurilor, noi perseverăm în credința, că este cu atât mai simbolic imperativul ceasurilor de față de a immortaliza eroica figură a marelui erou *General I.*

Dragalina, acum în aprigă luptă pentru refacerea hotarelor, pentru care a luptat și s'a jertfit și el.

Cu cele mai curate sentimente românești, Comitetul Vă roagă să binevoiți a-i dat prețiosul sprijin, contribuind cu obolul DVS. la înfăptuirea patrioticeii inițiative: *un monument în Caransebeș, orașul său de naștere, marelui erou al neamului GENERAL ION DRAGALINA.*

Obolul Dvs., oricât de mic ar fi, va constitui pentru noi dovadă, că inițiativa a fost îndreptățită și că în pieptul Românilor de pretutindeni bate o singură credință și o singură dorință: reîntregirea hotarelor strămoșești.

În această speranță, Vă rugăm să primiți asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Caransebeș, la 24 Septemvrie 1941.

Comitetul.

Misiunea în Basarabia și Transnistria.

I

Eroismul legendar al ostașilor români, ce va lumina veacurile viitoare, a netezit cărările de apostolat ale ierarhilor și ale preoților din Ardeal și Banat, în Basarabia și Moldova transnistriană.

Gândul vizionarului Mareșal Antonescu, de a se sfinți cu aghiasmă ortodoxă urmele spurcate ale bolșevicilor a fost înțeles de ierarhii și preoțimea noastră.

Biserica Ardealului conștientă de rolul ei, a înțeles îndată glasul de comandă al ceasului de față care cere noi așezări în istorie.

Astfel Biserica și-a aruncat în luptă forțele ei, colaborând la dinamizarea ideii creștine, ce era amenințată cu distrugere, de reformele sociale ale bolșevicilor. Pe lângă acestea, misiunea din Basarabia a mai avut și un alt sens, să aducă un cuvânt cald de mângâiere, de frățietate către frații basarabeni, precum și slova strămoșească către iubiiții noștri moldoveni din Transnistria. Cu aceste gânduri am plecat la drum cei 54 preoți, în frunte cu ierarhii noștri din Ardeal și Banat.

După o pregătire duhovnicească de 4 zile în București, caravana de 18 mașini cu preoții și ierarhii noștri de sub comanda I. P. Sfințitului Mitropolit Nicolae, pornește din București în ziua de 5 Septemvrie a. c. Dela Râmnicul-Sărat echipele: I. P. Sale Mitropolitului Nicolae; ale P. S. S. L. L.: Andrei al Aradului, Vasile al Timișorii și Nicolae al Oradiei, iau direcția spre Chișinău, iar echipa Prea Sfințitului nostru

episcop Veniamin se îndreaptă spre Ismail, având a cerceta pe frații basarabeni din județele Ismail, Cetatea Albă, Chilia și o parte din Cahul. În drum vizităm: orașul și portul din Brăila, apoi orașul și episcopia din Galați. În cea dintâi Sâmbătă trecem Prutul cu un fior ce nu se poate exprima în cuvinte. Primele urme de războiu le prezintă mărețul pod de cale ferată, aplecat în apele Prutului, la care mulțimea de muncitori lucrează cu febrilitate pentru a-l reconstrui. După vizele de control, trecem pe pământul basarabean și ajungem în Reni, unde gara falnică de altă dată, este ruină și moloz, cu traversele și cu șinele scoase de hoardele barbare ale bolșevicilor. La biserică ne întâmpină preotul local de curând sosit din refugiu și consilierul referent Teodor Dumbravă de la episcopia Ismailului, care a sosit într-o întâmpinare nouă a lor păstor, a P. S. Sale episcopului Policarp Morușca, care venea cu echipa noastră.

Auzim primele clopote ale reînvierii și avem cutremurătoarea bucurie să auzim, din chiar gura preotului local, că o femeie bună credincioasă a luat și a păstrat la sine în anul de urgie cheile sfintei biserici. Prea Sfințitul Părinte Episcop al nostru compară curajul și credința acestei femei prezentă la intrarea noastră în Casa Domnului cu al mironosițelor din sfânta evanghelie...

La Bolgrad suntem întâmpinați de preoții locali în marea catedrală. În drum spre Ismail prima noastră echipă formată din preoții: Ierom. Iustinian Dalea, Dimitrie Anuțoi și Alex. Nicolici rămân în comuna Cuza Vodă, pentru ca mâine zi Duminecă să-și înceapă misiunea, după programul stabilit. Deacum cele trei echipe ale noastre se despart, urmând fiecare drumul său misionar. Prea Sfinția Sa Părintele episcop Veniamin împărtășește binecuvântarea arhierescă misionarilor Săi. La Ismail suntem așteptați la reședința episcopescă de către consilierii eparhiali și funcționarii episcopiei de curând sosiți din refugiu. Cu toată reședința a fost complet devastată de bolșevici, suntem primiți și plasați peste noapte cu multă dragoste frățească. Duminecă dimineața echipa formată din preoții: Iova Firca, Marcu Bănescu și Porfir Crisciu pleacă cu o mașină în comunele din jurul Ismailului, iar echipa a treia formată din preoții: Traian Constantin, Dr. Traian Coșeriu și Octavian Tursa pleacă cu altă mașină în comunele stabilite de P. S. Sa episcopul nostru Veniamin, în comun acord cu consilierii eparhiali de acolo.

Rap.

Cosmogonia biblică și teoriile științifice

(Continuare)

De Pr. I Firca

A fost durata totală a perioadelor geologice de 100 milioane ani sau de un miliard? Întrebări cari sunt tot atâtea enigme. Fiindcă nu poate fi precizată științificește nici vârsta umanității al cărei început e relativ foarte apropiat de noi¹⁾ și cu atât mai puțin vârsta absolută a tuturor stratelor cari s'au suprapus din arhaic până astăzi.

Concluzia care se poate trage din cele spuse asupra valorii reale a timpului scurs dela începutul formării universului până azi, e una singură, deși cu un dublu aspect:

a) Sfânta Scriptură nu are nici un fel de cronologie geologică, asemenea preocupării nefăcând parte din scopurile sfinților autori, iar Biserica nu a precizat dogmatic nimic în această chestiune, ceace face ca libertatea de cercetare a oricărui credincios să fie deplină.

b) Științele pozitive prin metodele lor de până aci nu au izbutit să se apropie de o cifră acceptabilă, care să se impună tuturor sau la cât mai mulți, prin însăși evidența ei.

5. Limitele spațiale ale lumii. Creatură a lui Dumnezeu atât în totalitatea sa cât și în părțile ce-l compun, universul nu poate fi decât mărginit. Nemărginirea sau infinitatea este un atribut propriu numai Divinității. Aceasta e teza creștină. Temporalitatea existenței lumii este cea dintâi afirmație a acestei teze, căci limita cronologică e în directă legătură cu mărginirea spațială, după cum omniprezența presupune și veșnicia.

Cercetarea *structurii universului* în liniile ei mari ne va aduce și proba științifică a aceleiași teze, a mărginirii lumii, după cum enormele lui dimensiuni ne vor vorbi limpede despre măreția și atotputernicia Creatorului.

Neînsemnat fir de praf — din punctul de vedere astronomic — pierdut în uriașele spații cosmice, pământul nostru cu celelalte planete surori alcătuiesc împreună cu soarele în jurul căruia se mișcă, pe orbite eliptice, un sistem în care neogoitele mișcări specifice fiecăruia se angrenează și se suprapun admirabil în mișcarea de deplasare totală a sistemului însuși în spre un punct din constelația *Lirei*.

Acest sistem solar al nostru nu e izolat și nici independent în spațiu ci echilibrat printr'un complex de forțe gravitaționale în raport cu alte sisteme dotate și ele cu neconținute mișcări de diferite nuanțe și intensități al căror efect ultim

este pe lângă rotirea în jurul anumitor centre și neîncetata deplasare în masa eterului cosmic²⁾.

Aceste sisteme solare cu roiturile lor de planete și sateliți, sunt înglobate — după cum se admite astăzi — în sisteme mai mari, numite *sisteme galactice*³⁾ sau *galactii* de forme lenticulare și cu dimensiuni enorme, axa lor mare având lungimea de mii de ani lumină și între ele întinzându-se același presupus eter cosmic⁴⁾.

Asemenea galactii dinstanțate între ele tot prin mii de ani lumină, alcătuiesc crâmpene de univers izolate, cu soartă proprie, afară bineînțeles de interdependența gravitațională, cheia explicației științifice a stabilității lumilor astronomice, Ele se grupează la rândul lor ca unități componente ale unei realități astronomice imense, numită *sistemul de cetăți de stele* al spațiului, sinonim cu *universul însuși*⁵⁾.

Afirmația lui *Kant*, din vestita lui, „*Teorie a Cerului*“ din 1755 că acest univers al nostru în întregimea lui este la rândul său un membru al unei mai vaste combinații, care la rândul ei se încadrează în altele mai superioare și așa la nesfârșit știința modernă nu o confirmă⁶⁾. Ci această știință ne mărturisește în actualul ei stadiu de investigare că în afară de universul nostru mărginit nu se găsește o altă realitate astronomică. Chiar cele mai îndepărtate dintre frecventele *nebuloase gazoase*, socotite altădată ca universuri aparte, situate la 300.000 de ani lumină distanță dela noi, se știe acum că țin tot de universul nostru, prin ceace teoria *universurilor* — *insule își pierde și cel din urmă temei de susținere*⁷⁾.

O probă de observație directă, relativ ușoară și la îndemâna oricui, ne va încredința deplin despre dimensiunile limitate — deși enorme⁸⁾ ale universului! Se admite de obicei de neștitori că numărul stelelor de pe cer este sau trebuie

2) Greutatea sesizării acestor probleme stă mai ales în relativismul datelor ce le posedăm, neexistând un punct de reper cere să fie în repaus absolut și la care să putem reporta apoi mișcările tuturor lumilor. La acest punct se refera odinioară *Arhimede*, prin cuvintele rămase celebre: „Dați-mi un punct fix și voi răsturna întregul univers“.

3) Vezi și Sir James Jeans, op. cit. p. 147.

4) Galactia din care face parte sistemul nostru solar e cunoscută *Calea laptelui* care încinge ca un brâu bolta cerească, noi pământeni găsindu-ne cam pe la mijlocul ei.

5) cf. Sir J. Jeans, op. cit. pp. 147-148.

6) Ibid. p. 148.

7) cf. L. Abbé Th. Moreux, *Les confins de la science et de la foi*, Paris, 1925, vol. I p. 64.

8) Imensitatea dimensiunilor universului, este un lucru deplin acceptat de oricine. Cea mai apropiată stea de noi *Proxima (α) Centauri* e la o distanță de 38 milioane de Km. Călătorind cineva cu viteza unei raze de lumină (300.000 Km./sec.) după o secundă ar ajunge la lună, în mai puțin de 9 minute la soare, 5 ore mai târziu ar trece de orbita lui Neptun și abia la sfârșitul celui de al patrulea an de călătorie ar ajunge la *Proxima Centauri*. Diametrul cel mare al Căii lactee, uriașa îngrămădire de stele de forma unei lentile biconvexe, în care se găsește și pământul nostru într'un punct aproape central, e de 14.000 de ani-lumină etc. (Datele luate după *Abatele Moreux* op. cit. pp. 48 sq.)

1) Pierre Termier, *Terre* art. în Dicțion. Apologét. t. IV. Paris 1922, col. 1627.

să fie infinit, pentru a corespunde astfel teoriilor materialiste despre nemărginirea universului. Realitatea e alta. S'a spus cu drept cuvânt, că cineva poate ajunge să cunoască toate stelele de pe cer (vizibile cu ochii liberi) cu numele, cu mișcărilor și cu caracteristicile lor într'un timp mai scurt decât ar putea face același lucru pentru locuitorii unui mic orașel. Pentru cine ar avea curiozitatea să numere stelele, numărul lor scade dintr'odată dela fantasticele cifre imaginate la neînsemnata cantitate de cca. 3000. ⁹⁾ Cu telescopul, numărul stelelor observabile crește în raport direct cu puterea optică a acestuia. Deocamdată, perfecționarea instrumentelor de observație astronomică, făcând accesibile vederii stele până la mărimea a 20-a a dus la cunoașterea unui număr de cca 100 000.000 stele și cu timpul se vor cunoaște fără îndoială și mai multe, ¹⁰⁾ în orice caz însă un număr ce se poate exprima, ceea ce nu este de loc în favoarea dogmei materialiste a infinității universului material.

Recenzie

Dr. Mircea Chialda: Sacrificiile Vechiului Testament. 524, pp. Caransebeș 1941.

Ne face o deosebită plăcută să semnalăm apariția masivei și valoroasei lucrări „Sacrificiile Vechiului Testament“, cu care *Părintele Dr. M. Chialda*, profesor la Academia teologică din Caransebeș îmbogățește literatura noastră teologică biblică.

Problema tratată în această operă este de o importanță capitală, căci autorul cu multă competență rezolvă unul din aspectele raportului dintre cele două Testamente și anume raportul sacrificiilor V. T. față de sacrificiul deplin și universal al Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Sacrificiile V. T. sunt pregătirea sacrificiului de pe Golgota. Ele sunt numai umbra, prefigurarea adevăratului sacrificiu mântuitor, dar au avut rolul de a întreține vie fiacărui speranței în Mântuitorul și de a menține pe om în comuniune cu Dumnezeu cel adevărat.

Lucrarea, afară de Introducere și Încheiere cuprinde două părți.

P. I. Sacrificiile V. T. în general

P. II. „ V. T. în special

În Introducere, după ce face un scurt istoric al sacrificiilor religioase, autorul demonstrează caracterul universal al sacrificiilor ca acte ce sunt indisolubile de sentimentul religios.

Omul determinat de sentimentul de dependență față de divinitate, se oferă integral lui Dumnezeu, dar fiindcă Dumnezeu nu dorește moartea omului, acesta se poate substitui pe sine prin ceea ce are mai bun din averile sale. Deși sacrificiile le găsim și în religiile naturaliste, totuși aici ele au alt sens, căci împăcarea cu divinitatea (împăcare rezultată în urma sacrificiului) este de natură cosmică, pe când în T. V, împăcarea este de natură etico-morală, căci sacrificiile V. T. cuprind în sine ideea unei expiațiuni interne fără de care nu este posibilă apropierea de Dumnezeu.

Partea I. Sacrificiile V. T. în general, se subîmparte în cinci capitole:

Cap. I. Numele și ființa sacrificiilor V. T.

După ce precizează originea, înțelesul și ființa sacrificiului, autorul înșiră părerile greșite și ipotezele raționaliste asupra ființei sacrificiilor. Sunt înșirate și combătute cu multă pricepere și temeiu teoriile lui Lagrange, Scholl, Marheineke, Wagner, Hegel, Tholuck etc., precum și ipotezele: 1) antropopatică, 2) juridică, 3) fizic-magnetică, 4) Hasenkamp-Menken.

Cap. II Originea Sacrificiilor V. T.

Autorul susține teza revelaționalistă care afirmă că sacrificiile își au originea direct în natura omului (care dorește să-și exteriorizeze adorația față de D-zeu) și indirect în natura divină a Creatorului, sub dublul aspect, 1) a predispozițiilor sădite în om și 2) al formei, al al ritualului. Combate apoi părerile greșite (a lui Vossius, Dilherr, Vatke, Gillany, Dunker etc.) despre originea sacrificiilor V. T. și stabilește că sunt instituite de Dumnezeu prin Moisi.

Cap. III. Materialul sacrificiilor V. T.

Spre a exprima cât mai bine ideea substituirii simbolice, omul aduce la sacrificiu ceea ce are mai bun și mai necesar vieții lui, întrucât pentru împăcarea lui cu Dumnezeu, omul trebuia să-și jertfească viața sa. Sunt enumerate apoi sacrificiile aduse din regnul animal și vegetal, indicându-se însemnarea lor simbolică.

Cap. IV. Ritualul sacrificiilor V. T.

În cultul V. T. nu numai materialul sacrificiului avea însemnare simbolică și tipică, ci întregul ritual. Autorul descrie momentele principale din ritual (aducerea, punerea mâinilor, junghierea, scurgerea și stropirea sângelui, arderea) arătând înțelesul simbolic și tipic al fiecărui moment.

Cap. V. Împărțirea sacrificiilor V. T.

Moisi, în baza voinții lui Dumnezeu a stabilit o ordine și o clasificare a sacrificiilor. El le-a împărțit în 2 categorii, după raportul în care stau față de legământul de pe Sinai:

⁹⁾ Vezi Sir J. Jeans, pp. 126-127.

¹⁰⁾ Metoda cântării globale a stelelor oferă un număr enorm (cca. 100 de miliarde) și care nu o exclus să se multiplice prin perfecționarea ei (cf. ibid p. 126) fără ca cifra totală să treacă de limitele unui număr exprimabil și finit.

1) Sacrificii în care legământul apare ca existent (olocauste și sacrificii de pacc) și 2) sacrificii în care legământul apare ca rupt (păcat și culpă). Autorul indică și celelalte împărțiri ale sacrif. V. T. precum și rațiunea acestor împărțiri.

Partea II Sacrificiile V. T. în special se subîmparte în 3 capitole:

- A. *Sacrificii sângeroase ordinare,*
- B. „ *nesângeroase.*
- C. „ *extraordinare.*

Fiecare sacrificiu este studiat într'un capitol aparte, arătându-se *numele, istoricul, materialul, ritualul sacrificiului, precum și însemnarea simbolică și tipică.*

La finea lucrării, autorul face reflexii prețioase asupra *eficacității sacramentale, simbolice și tipice a sacrificiilor V. T. și asupra scopului și valorii religio - morale a acestor sacrificii.* În esență autorul spune următoarele: Deși sacrificiile V. T. au caracter de provizorat, pregătitor, ele nu sunt lipsite de efect moral. Ele efectuau o curățire trupească de păcate și în urma acestei curățiri, omul putea reveni în comunitatea teocratică. Sacrificiile împărtășesc dreptatea legală, ele dau dreptul de a participa și a-și îndeplini toate drepturile și obligațiunile ce decurg din calitatea de membru al poporului ales și al legământului.

Curățirea săvârșită prin sacrif. V. T. nu se produce în urma actelor externe, ci în urma sentimentelor care stau la baza acestora. Păcatele nu sunt iertate decât aceluia care în sufletul său este pătruns de sentimente ce-l fac vrednic de a obține această iertare. Sacrificiul extern este simbolul celui intern, pornit din dragostea omului față de Creator și din dorința de a se elibera de sub povara păcatului. Dumnezeu cere jertfă internă: milă, ascultare și credință exprimată în fapte bune. Sacrificiile V. T. au și însemnare tipică întrucât prefigurau sacrificiului Mântuitorului Iisus Christos, împărtășind în acest sens grația sfințitoare. Toate sacrificiile V. T. sunt tipul creștinismului, deaceia grația din V. T. s'a împărtășit omului ca fruct al sacrificiului ce va veni prin ascultarea și supunerea Fiului lui Dumnezeu.

Sacrificiul V. T. era împreunat cu credința și speranța în Mesia, deci Sacrificiile V. T. lucrău ex opere operantis, în vederea sacrificiului N. T. Valoarea reală a sacrificiilor V. T. deține de valoarea lor tipică, mijlocită prin dispozițiile revelate de Dumnezeu în cadrul valorii lor simbolice. Scopul Sacrificiilor V. T. este desăvârșirea sacrificatorului — care s'a realizat prin Iisus Christos. Valoarea religioasă - morală

a sacrificiilor V. T. în raport cu realul a cărui umbră sunt — este relativă, căci numai sacrificiul N. T. este perfect, unic, definitiv și universal.

Prin sacrificiile V. T. s'a pregătit atât religios cât și moral calea spre sacrificiul mântuirii universale.

Părintele Dr. M. Chialda, într'un stil sobru, științific, bazat pe un număr important de izvoare de mână întâia, disecă și rezolvă în întregime cu multă pricepere problema ce și-a propus. Prin faptul că cuprinde un număr mare de explicații simbolice și tipice, lucrarea de față întrece mult cadrele Aheologiei, oferindu-ne un bogat material de Simbolică liturgică și Tipologie biblică.

Recomandăm această operă valoroasă tuturor iubitorilor de probleme religioase, deși prin valoarea ei, opera aceasta se recomandă singură.

Urăm tânărului coleg Dr. M. Chialda, ca bunul Dumnezeu să-i dea putere, ca prin hărnicia și zelul său să mai dăruiască Bisericii noastre lucrări din tezaurul acestei ramuri teologice.

Prof. Dr. D Bodea

S T I R I

Relatoarcerea Echipei noastre Misionare din Basarabia și Transnistria. După o activitate misionară de 30 de zile în Basarabia și Transnistria, Prea Sfințitul Părinte Episcop Veniamin al nostru s'a înapoiat la reședință Marți dimineața, în 30 Septembrie a. c. Prea Sfinția Sa a venit însoțit de preotul Marcu Bănescu din Auina și și de protodiaconul Teodor Roșca. Cu câteva zile înainte au sosit și ceilalți preoți din eparhia noastră, anume: Pr. Iova Firca din Caransebeș, Traian Constantin din Vrani, Dr. Traian Coșeriu din Teregova, Porfir Criseiu din Surducul-nic, Alexandru Nicolici din Tufări, Octavian Tursa, spiritualul Academiei noastre teologice și ierom. Justinian Dalea de la Catedrală. — Dumnezeu a ajutat bravei echipe de misionari să-și îndeplinească frumosul rol în scumpa noastră Basarabie ca și în Transnistria unde singur P. S. Veniamin a trecut, zăbovind o săptămână mai mult ca ceilalți. P. S. Sa, așa cum pe bun drept s'a anunțat Dumineca trecută la radio, nu a fost lăsat să plece. În coloanele foii noastre vom publica dări de seamă și impresii despre această unică misionară a vremurilor mai nouă.

Printre răniți. Acela asosit din lunga călătorie întreprinsă în Basarabia și Transnistria, P. S. Părinte Episcop și-a îndreptat întâiul său gând către aceia cari alături de cei rămași pe vecie în gila desrobită, cu riscul vieții lor au plătit prețul eliberării de sub cel mai teribil jug al vremurilor pe cari le trăim. Însoțit de secretar P. S. Sa a vizitat Joi pe răniții adăpostiți în internatul Academiei teologice și cel al liceului, iar mănnezi pe cei din internatul școlii normale din localitate.

P. S. Sa s'a întreținut în parte cu fie care ostaș rănit, interesându-se de aproape de starea sănătății lor de familiile lor rămase acasă, împărțind la fie care cărți de rugăciuni, iconițe, cruciulițe și diferite cărți de lecturi, iar mai presus de toate P. S. Sa le-a împărțit tuturor mângăiere și încredere în viitorul nostru.

Adânc impresionat a fost P. S. Sa de felul cum sunt îngrijiți de infirmierele voluntare ale Crucii roșii din loc, cărora asemenea ca semn de recunoștință le-a împărțit cruciulițe.

Nu mai puțin impresionat a fost, atunci când la vizitarea răniților dela Școala Normală „Ioan Popasu“. a fost întâmpinat de către răniți, cântând Pre Stăpânul...

Mulțumită publică. Cu mare bucurie și mulțumire sufletească am constatat, că exemplul frumos al bunilor creștini: Dl Constantin Manoliu, căpitan în rezervă și fost director al Fabricii de Sticlă de aici și Dl Toma Martinconi din Tomești, — ale căror danii au fost publicate în Nr. 22 din 1940 al Foi Diecezane, — a început să dea roade frumoase la comuna noastră Tomești, unde până acum spiritul de jertfă al credincioșilor a lăsat de dorit.

Pe lângă toată criza generală de azi, locuitorul de aici: Axente Bucur, cantor și maestru-cugler la fabrica de sticlă, a donat sf. noastre biserici următoarele obiecte: Un potir de rubin roșu-vișiniu, 1 disc, 1 blid pentru anafora, 1 blid pentru sfințirea apei, 1 pahar pentru mir, 1 pahar pentru vinul mirilor, 1 sticlă pentru vin, 1 sticlă pentru apă, cu frumoase cruci șlefuite și lucrate de dânsul — adevărate obiecte de artă — toate în valoare de peste 3.000 Lei, acest credincios, în vârsta abea de 28 ani, cu lucrurile de artă eșite din mâna lui, face fală sfintei noastre biserici.

Apoi familia dlui Sterie Giufetta, funcționar la fabrica de sticlă, a donat o frumoasă icoană a Maicii Domnului cu Fiul în brațe, gravată în metal și suflată cu argint în valoare de peste 4000 Lei, promițându-ne pe viitor încă alte donații.

Pe lângă rugăciunile rostite în sf. biserică pentru mântuirea sufletelor acestor buni creștini și pe această cale — aducându-le mulțumită — rog pe bunul Dumnezeu, ca „bine primită să fie jertfa lor, ca o tămâie bine-mirositoare și ca o ardere de tot grasă ferindu-i „de toată primejdia, necazul și nevoia“, de cari azi omenirea este amenințată.

În fine, bunul Dumnezeu să primească în „jertfelnicul Său cel mai presus de Ceruri“ și dania muncitorilor dela fabrica de sticlă de aici, cari din prilejul serbării hranului sf. noastre biserici în ziua de 15 August a. c. au semnat pe seama bisericii peste două mii Lei, urmând ca această sumă să se detragă din salariul lor și să se predea sf. noastre biserici, dar din cauza, că salariul acestor muncitori năcăjiți se plătește foarte neregulat pe lângă, că e un salariu de mizerie: 3-4000 Lei lunar domnii conducători ai fabricii, între cari se găsește și un „unit“ nici până azi nu ne-a predat suma donată de muncitori. *Preot Romulus Șandru.*

O hotărîre laudabilă. Odată cu „Mulțumita publică“ de mai sus, preotul nostru comunică... Vă rog totodată a mă considera începând cu numărul de mai sus abonat pe 1 an la câte 5 exemplare din Foia Diecezană, urmând ca costul acestui abonament (adecă... Lei-oparte din costul fumatului, de care începând cu ziua de azi cu ajutorul lui Dumnezeu voesc a mă lăsa) să mi se detragă din salariu..., dorind a lăți acest organ de mare valoare creștinească între credincioșii mei de

aici și din jur“. Hotorârea preotului, pe care o apriciem în toată frumusețea ei morală, poate fi luată ca exemplu.

† **Gheorge Crenian** director al uzinelor din Recița întemeietorul fabricii de locomotive, din Recița, cea dintâiu în România, a încetat viață. Defunctul împodobește cu încă unul galeria bărbaților de seamă ai Banatului. Într'un domeniu industrial, deci practic unde noi suntem începători, inginerul Crenian nu e cu nimic mai prejos de cât alți cuceritori ai a devărului, binelui și frumosului, de pe plaiurile noastre.

Fie-i pomenirea vecinică și memoria bine cuvântată!

Cărți, reviste. Tiron Albani: „Un petec de Asie în Europa“. O sgduitoare povestire din timpul de tristă pomenire din vara anului trecut. Vom reveni cu o recenzie. *Gândirea*, neîntrecuta revistă are în numărul de pe luna Septembrie un conținut substanțial și variat

Școli de surori infirmiere vor funcționa în Arad, Timișoara și Lugoj; institutul de surori de ocrotire, în Arad și Timișoara, precum și o școală de moașe în Arad Timișoara și Lugoj. Condițiile se pot afla la sediile protopopești; înscrierile se termină la 10 Octombrie, iar examenul de primire se va ține în 11 Octombrie. a. c. Întreținerea în școli este absolut gratuită.

Notă oficială.

Nr: 4663 B. ex. 1941.

Sfântul Sinod cu adresa Nr. 1941 din 2 Septembrie a. c. a dispus ca la toate slujbele bisericești să se facă și pomenirea Conducătorului Statului.

În urmare, P. C. Preoțimea parohială va pomeni de acum înainte la toate serviciile divine și bisericești și pe Conducătorul Statului după formula precum urmează:

După pomenirea Chiriarhului și după pomenirea M. S. Regelui urmează:

1. La ectenii:

Pentru osârduitorul Conducător al Statului, pentru Guvernul Țării, pentru mai marii oștilor, ai ținuturilor și orașelor și pentru tot binecredinciosul popor român, Domnului să ne rugăm.

2. La Sfintele Daruri:

Pe osârduitorul Conducător al Statului, pe Guvernul Țării, pe mai marii oștilor, ai ținuturilor și orașelor și pe tot binecredinciosul popor român, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

3. La polihroniu:

Osârduitorului Conducător al statului, Guvernului Țării, mai marilor oștirilor, ai ținuturilor și orașelor și întreg binecredinciosului popor român, dă-le Doamne, zile bune și îndelungate, pace și sănătate și întru toate bună sporire, și-i păzește întru mulți ani.

Caransebeș în 30 Septembrie 1941.

Episcopul:

Consilier referent:

† **VENIAMIN Prot. ic. stfor R. G. Ancușu**